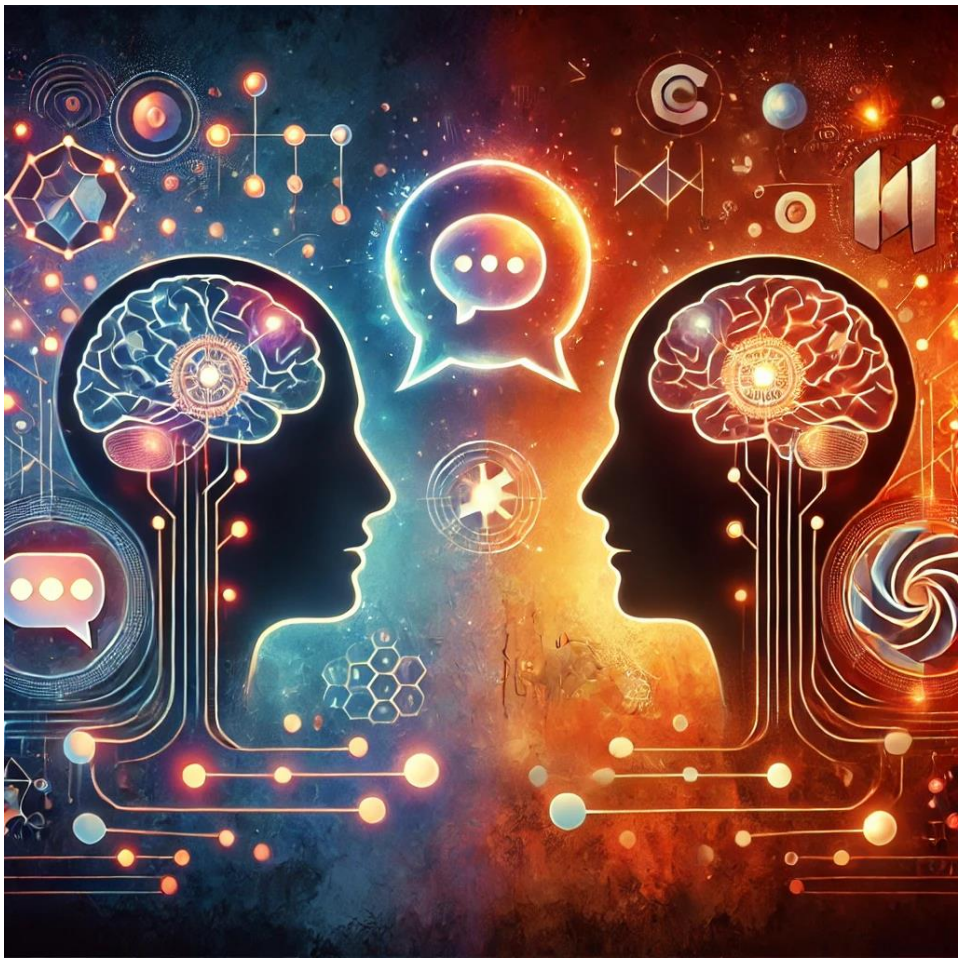
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології

Горенко Мар'яна Вячеславівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
з дисципліни **«ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ»**

Умань 2024

Призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми Психологія, спеціальності 053 Психологія.

Рецезент:

Міщенко М. С., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано Вченою радою Факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол №1 від 15 серпня 2024 року)

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з дисципліни «Психологія спілкування» за спеціальністю 053 Психологія / Укл. М. В. Горенко. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань, 2024. 14 с.

Методичні рекомендації складено відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 09.07.2018 року № 1/9-434 «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення» та Положення «Порядок підготовки окремих видів наукових та навчальних видань в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» від 06.03.2023 року № 232 о/д і містять пояснювальну записку, перелік навчальної літератури, завдання для самостійної роботи, індивідуальні навчально-дослідні завдання (вимоги до оформлення та критерії оцінювання), кредитно-модульну систему оцінювання знань здобувачів, контрольні питання до підсумкового контролю.

© Візаві, 2024
© Горенко М. В., укладач, 2024
© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2024

Зміст

Пояснювальна записка 4
Теми для самостійного опрацювання 6
Індивідуальні завдання 8
Критерії оцінювання результатів навчання 9
Критерії оцінювання відповіді на занятті 10
Критерії оцінювання самостійної роботи 11
Критерії оцінювання ІНДЗ 11
Критерії оцінювання модульного контролю 12
Розподіл балів, які отримують здобувачі 13
Шкала оцінювання: національна та ЄКТС 13
Рекомендована література 14

Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Психологія спілкування» є обов'язковою в системі підготовки фахівця, висвітлює ключові етапи професійного становлення психолога. Ця дисципліна вивчається на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти з *метою* надання можливості здобувачам отримати знання про основні закономірності спілкування як виду людської діяльності. Спілкування є не тільки джерелом отримання інформації і позитивних емоцій, ефективним засобом самовираження і вдосконалення міжособистісних стосунків, а й невичерпним резервом оптимізації будь-якої професійної діяльності.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

1. Оволодіння здобувачами основними категоріями психології спілкування
2. Підготовка здобувачів до практичного використання отриманих психологічних знань у побудові відносин на основі розуміння себе та інших людей.
3. Збагачення знань майбутніх фахівців з питань педагогічного спілкування, атракції та емпатії.
4. Розвиток мотивації здобувачів до подальшого самостійного ознайомлення із широкими теоретичними та практичними здобутками у сфері психології спілкування.

Курс передбачає необхідність систематичного опанування здобувачами теоретичного матеріалу і придбання навичок вирішення окремих завдань і проблем. Це зумовлює значну питому вагу самостійної роботи студентів та застосувати отримані знання для аналізу конкретних практичних ситуацій.

Методичні рекомендації до самостійної роботи розроблені згідно «Положення про самостійну роботу здобувачів вищої освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини». Час, відведений для самостійної роботи здобувача вищої освіти, регламентується нормативними документами Міністерства освіти і науки України, навчальним планом (робочим навчальним планом) і знаходиться в межах від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни. Головною метою самостійної роботи є системне і послідовне засвоєння навчального матеріалу в межах програми навчальної дисципліни, формування у здобувачів вищої освіти здатності самостійно здобувати і поглиблювати знання.

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу здобувач вищої освіти може виконувати в бібліотеці, навчальних кабінетах, лабораторіях, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах, використовуючи освітньо-інформаційне середовище, у вільний від обов'язкових навчальних занять, час. У деяких випадках цю роботу проводять відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу здобувача до потрібних дидактичних засобів.

Завдання, які пропонуються здобувачам для самостійної роботи, сприяють поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, закріпленню та узагальненню отриманих знань, формуванню фахових компетентностей, вмінню використовувати набуті знання на практиці.

Навчальна програма з дисципліни «Психологія спілкування» передбачає самостійну роботу здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка має на меті формування пізнавальної активності здобувачів і забезпечує їх знаннями, отриманими внаслідок додаткового вивчення літературних джерел, матеріалів інтернету, засвоєння ними основних вмінь і навичок роботи з

навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже здобутих знань, підвищення рівня організованості.

У процесі самостійної роботи здобувачі мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- опрацювання статистичної інформації.

Кожний здобувач повинен вміти раціонально організовувати свою навчальну діяльність. Важливим є вміння скласти план роботи, чітко визначити її послідовність. Потрібно щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання давало плідні результати у навчальному процесі.

Для успішної самостійної роботи значну частину часу здобувач виділяє для роботи в бібліотеці. Треба розуміти суть складання алфавітного й тематичного каталогів, уміти швидко знаходити в них потрібну літературу, знати особливості бібліографічного шифрування. Для плідної роботи з літературними джерелами здобувачу корисно скласти свою власну бібліографію, заповнюючи бібліографічні картки на потрібні для нього книги, брошури чи статті. Для роботи в провідних бібліотеках й електронних бібліотеках України здобувачу треба знати їх структуру, спеціалізацію окремих підрозділів, уміти користуватися різноманітними каталогами, правильно заповнювати бланки вимоги на літературу.

Відібрана для самостійного опрацювання література може бути різною як за обсягом наукових даних, так і за характером викладу. Слід відібрати необхідний для опрацювання матеріал (розділи, підрозділи), а також розсортування його за важливістю (для детального вивчення, для ознайомлювального читання). Процес читання має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих питань слід обов’язково повертатися, наводити довідки, щоб зрозуміти суть думки автора. Знання невідомих термінів слід одразу ж з’ясовувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно робити виписки найважливіших думок, формулювань, окремих висловів на окремих аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез.

Конспект є стислим викладом основної суті опрацьованого літературного матеріалу. Він має бути стислим, змістовним і записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати до конспекту повністю, з посиланням на автора джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо дотримуватися логічного зв’язку між окремими складовими тексту. У тексті конспекту корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Для цілісного уявлення про навчальну дисципліну «Психологія травми» здобувачу слід користуватися довідниковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками.

Теми, що виносяться на самостійне опрацювання необхідно презентувати у вигляді усної доповіді (коротке повідомлення до 5 хвилин) під час семінарського заняття (або під час індивідуальної консультації з викладачем). В умовах дистанційного навчання завдання для самостійної роботи прикріплюються окремим документом в інформаційно-освітньому середовищі (Moodle).

Методи навчання

Програма побудована за вимогами кредитно-трансферної (трансферно-рейтингової) системи організації навчального процесу у вищих закладах освіти. У процесі викладання навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні (проектна, інтерактивна, індивідуалізації та диференціації, проблемна тощо) та інформаційно-комунікаційних (мультимедійних, комп'ютерних, інтернет-технологій та дистанційних курсів) технологій. Лекції, практичні заняття з використанням інтерактивних технологій навчання. Лекційні курси поєднуються із семінарськими заняттями, робочими зустрічами. Переважно навчання відбувається в групах, з дискусіями та підготовкою презентацій самостійно та в малих групах.

Методи навчання: традиційна лекція; проблемна лекція; пошуковий метод; репродуктивний метод; навчальна дискусія; дистанційне навчання; інтерактивні технології.

Методи контролю

Формами контролю знань здобувачів є поточний, модульні і підсумковий контролі, ІНДЗ. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Модульний контроль проходить після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Форму модульного контролю (у вигляді тестів, письмової контрольної роботи) обирає лектор дисципліни.

Методи оцінювання: індивідуальне опитування; фронтальне опитування, письмове опитування; модульне тестування; підсумкове тестування; ІНДЗ; залік.

Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Види роботи	Кількість годин	
			Очна (денна/ вечірня) форма	Заочна форма
1	Спілкування як психологічний феномен.	Написання есе на тему «Значення спілкування у моїй майбутній професійній діяльності».	2	4
2	Основні характеристики спілкування.	Підготовка інформаційного повідомлення щодо підходів до класифікації видів спілкування.	2	4
3	Особливості вербального спілкування.	Написання есе-самоаналізу на тему «Моє вміння говорити».	2	4
4	Особливості невербального спілкування.	Виконання творчого завдання «Значення невербальної комунікації у моїй професійній діяльності».	2	4

5	Спілкування як обмін інформацією (комунікація).	Виконання творчого завдання «Приклади бар'єрів у спілкуванні та їх подолання».	2	4
6.	Спілкування як взаємодія (інтеракція).	Виконання творчого завдання «Приклади позицій у спілкуванні з позиції транзакційного аналізу».	2	4
7.	Маніпуляція та психологічний вплив в процесі спілкування.	Складання пам'ятки «Правила ефективного слухання».	2	4
8.	Спілкування як розуміння та сприйняття (перцепція).	Складання пам'ятки «10 правил для покращення перцепції».	2	4
9.	Конфліктне спілкування	Підготовка інформаційного повідомлення «Медіація як форма роботи для вирішення конфліктів».	2	4
10.	Індивідуальні особливості спілкування	Підбір методик для визначення типу темпераменту або написання есе на тему «Вплив характеру на спілкування».	2	4
11.	Неправдива інформація в процесі спілкування.	Розписати приклад спостереження за невербальною поведінкою людини під час обману.	2	3
12.	Педагогічне спілкування	Складання алгоритму вирішення конфліктних ситуацій у педагогічній взаємодії.	2	2
13.	Особливості дружніх та сімейних відносин.	Виконання творчого завдання щодо визначення психологічних проблем у відносинах знайомої пари або написання есе на тему «Вплив психологічного клімату в сім'ї на психологічне благополуччя особистості».	2	2
14.	Публічні виступи та ділове спілкування.	Складання пам'ятки «Правила сучасної ділової переписки у соціальних мережах».	2	2
15.	Вплив спілкування на нейропластичність мозку.	Підбір інформації щодо позитивного спілкування та розвитку когнітивних здібностей.	2	2
всього			30	53

Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з навчального курсу «Психологія спілкування» передбачає самостійну науково-пошукову, творчу роботу. Виконати одне завдання на вибір:

1. Підготовка повідомлення з сучасної психологічної літератури та усний виступ. Перелік тем:

1. Проаналізувати функції, види спілкування за різними класифікаціями та підготувати виступ на цю тему.

2. Описати прояви різних видів спілкування у однієї людини за матеріалами власного спостереження.

3. Підготувати невеличкий виступ з характеристикою типу спілкування певного літературного персонажу.

4. Проаналізувати ціннісні орієнтації та рівні спілкування на життєвих та літературних прикладах, провести роботу в групах з обговоренням наведених прикладів.

5. Підготувати питання для визначення ціннісних орієнтацій у спілкуванні та рівнів спілкування.

6. Підготувати виступ з висвітленням однієї з характеристик сучасного масового спілкування.

7. Підготувати виступ з характеристикою особливостей спілкування представників певного типу темперамента.

8. Зробити письмовий аналіз проявів у спілкуванні однієї з груп рис характеру у людей різного віку.

9. Скласти таблицю-схему маніпуляцій за Е. Берном.

10. Підготувати виступ з описом виразних випадків маніпуляцій.

11. Підготувати виступ про психологічні передумови маніпулятивної поведінки.

12. Описати принципи спілкування у групах високого рівня розвитку і примітивних групах.

13. Підготувати виступ про правила примітивної групи, залучаючи власні життєві спостереження.

14. Підготувати виступ, в якому дати характеристику конфліктної субкультури.

15. Скласти таблицю-схему характеристик конфліктів.

16. Описати за матеріалами власних життєвих спостережень конфлікти, де учасники виявляють різне бачення причин того самого конфлікту.

17. Підготувати виступ про особливості конфліктів певної категорії.

18. Описати за матеріалами життєвих спостережень різні конфліктні ситуації, в яких представлені різні стратегії поведінки у конфліктах.

19. Підготувати виступ про засоби попередження та вирішення конфліктних ситуацій.

20. Підготувати виступ, в якому висвітлити свій підхід до педагогічного спілкування.

21. Підготувати питання для з’ясування характеру батьківського спілкування. Взяти участь в науково-практичній конференції (написати статтю, тези, виступити з доповіддю).

2. *Розробити презентацію однієї із тем (на вибір), що виносяться на самостійне опрацювання.* Порядок подання та захисту ІНДЗ: індивідуальне

навчально-дослідне завдання обсяг якого складає 10-15 сторінок з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням всіх позицій змісту завдання; або якщо здобувач обрав ІНДЗ у формі презентації – це 10-15 слайдів (Powerpoint) з обраної тематики. ІНДЗ подається викладачу, який читає лекційний курс з даної дисципліни та приймає екзамен, не пізніше ніж за 2 тижні до екзамену; оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному семінарському занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача з його змістом. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.

3. *Взяти участь в науково-практичній конференції або в неформальній освіті (написати статтю, тези).*

Критерії оцінювання результатів навчання

Загальні критерії оцінювання результатів навчання

Оцінки ***«відмінно» (A)*** заслуговує здобувач вищої освіти, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений з основною і додатковою психологічною літературою.

Зазвичай, оцінка ***«відмінно»*** ставиться здобувачам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять гендерної психології, усвідомлюють значення наукових знань для розуміння чинників гендерної соціалізації та гендерної ідентифікації особистості, творчо використовують їх при розв'язанні ситуаційних психолого-педагогічних завдань.

Оцінки ***«добре» (BC)*** заслуговує здобувач, який виявив повне знання та розуміння навчального матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв рекомендовану основну психологічну літературу.

Як правило, оцінка ***«добре»*** виставляється здобувачам, які засвідчили системні знання та розуміння з навчального матеріалу і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки ***«задовільно» (ДЕ)*** заслуговує здобувач, який виявив знання та розуміння основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково справився з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної психологічної літератури.

Зазвичай, оцінка ***«задовільно»*** виставляється здобувачам, які допустили суттєві помилки у відповіді на семінарському занятті, іспиті або при виконанні тестових завдань, але продемонстрували здатність усунути ці помилки за допомогою викладача.

Оцінка ***«незадовільно» (Fx)*** виставляється здобувачеві, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не знайомий з основною психологічною літературою.

Критерії оцінювання відповіді на занятті

Кількість балів		**Характеристика відповіді**
очна (денна/ вечірня	заочна	
4	8-10	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
3	4-6	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
1-2	1-3	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
0	0	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.

Критерії оцінювання самостійної роботи

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	
		очна (денна/ вечірня	заочна
1	Повнота розкриття питання	0,5	4
2	Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, аргументованість	0,5	3
3	Самостійне опрацювання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	0,5	3
4	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	0,5	3
Разом		2	10

Критерії оцінювання ІНДЗ

Очна (денна/вечірня) форма /заочна форма

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Макс.к-сть балів
1.	Підготовка виступу з найновішої психологічної літератури з проблем гендерної психології (дослідження учених в галузі гендерної психології) (до 5-7 хв.) .	5-10
2.	Публікація тез, статті у наукових виданнях	15-20
3.	Підготовка матеріалу та виступ на пленарному або секційному засіданнях (без публікації) науково-методичного семінару, конференції	15-20
4.	Опис та варіант розв’язання 6 психологічних ситуацій, які відносяться до гендерних проблем (у стосунках, статевому (гендерному) вихованні в сім’ї, спілкуванні тощо).	5-10
5.	Розробити презентацію за темою, запропонованою в переліку, або темою для самостійного опрацювання.	10-15

Критерії оцінювання модульного контролю

Очна (денна/вечірня) форма /заочна форма

Кількість балів	Характеристика відповіді
4-5	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання.
2-3	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання.
1-2	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання.
0	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Очна (денна/ вечірня) форма

	Модуль 1																	**Мо-дуль 2** (ІНДЗ)	ПК	Сума
	ЗМ1					ЗМ 2							ЗМ 2							
	Т1	Т2	Т3	Т4	МК1	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	МК 2	Т10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	МК 3	15	10	100
Поточ. оцін.	2	2	2	2	5	2	2	2	2	2	5	2	2	2	2	2	2	5			
С.р.	2	2	2	2		2	2	2	2	2		2	2	2	2	2	2				

Заочна форма

	Модуль 1				**Модуль 2** (ІНДЗ)	ПК	Сума
	1	2	3	4			
Поточ. оцін.	10	10	10	10	20	10	100
С.р.	10	10	10	10			

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навч. діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Основна

1. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 271 с.
2. Моргай Л. А. Соціально-психологічні аспекти спілкування в професійній діяльності : навч.посіб. Умань : Візаві, 2021. с. 179
3. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 375 с.
4. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Каравела, 2020.463 с.
5. Харченко Н. А. Медіапсихологія: навч. посіб. Умань: Візаві, 2020. 164 с.

Допоміжна

6. Горенко М. Специфіка прояву комунікативного компоненту готовності до здійснення професійної кар'єри у студентів-психологів. Психологічний журнал. Умань : ВПЦ «Візаві». 2019. №3. С.32–41.
7. Гульбс О. А., Кузьміна В. Ю. Роль комунікативної толерантності та емпатії в професійній діяльності психолога. The 3rd International scientific and practical conference Priority directions of science and technology development‖ (November 22-24, 2020) SPC ―Sci-conf.com.ua‖, Kyiv, Ukraine. 2020. С.746-751.
8. Зарицька В. В. Психологія конфлікту: навч. посіб. Запоріжжя : Гельветика, 2019. 379 с.
9. Кравчук Н. П. Психологія конфлікту: навч.посіб. Умань : Візаві, 2019. 191 с.
10. Мельничук О. Б. Основи психоконсультування та психокорекції: навч. посіб. Київ: Каравела, 2019. 389 с.
11. Міщенко М. С. Психологія особистості. Умань : Жовтий О. О., 2017. 110 с.
12. Ольховецький С. М. Педагогічна психологія : навч. посіб. Умань : Візаві, 2021. 221 с.
13. Попович І. С. Психологія соціальних очікувань особистості: методологія, теорія і практика : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 157 с.
14. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 279 с.
15. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості. Київ: Каравела, 2018. 371 с.
16. Філоненко М.М. Психологія спілкування : підруч. для вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 240 с.

Інформаційні ресурси

- www.nduv.qov.ua - веб-сторінка бібліотеки імені В.І.Вернадського.
- http://psylib.org.ua – архів книг з психології